

Отримано: 9 березня 2018 р.

Прорецензовано: 12 березня 2018 р.

Прийнято до друку: 19 березня 2018 р.

e-mail: inn-bojk@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-1(69)/2-158-161

Сиваченко І. В. Частотні особливості мовлення британських спортивних коментаторів кінних перегонів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 2, березень. С. 158–161.

УДК 811.111'342.42 (048)

Сиваченко Інна Вікторівна,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, м. Одеса

ЧАСТОТНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ БРИТАНСЬКИХ СПОРТИВНИХ КОМЕНТАТОРІВ КІННИХ ПЕРЕГОНІВ

Статтю присвячено вивченню частотних характеристик англomовного телевізійного коментаря кінних перегонів. Методом інструментального (комп'ютерного) аналізу досліджено такі просодичні параметри мовлення, як: максимальні (F_{max}) та мінімальні (F_{min}) значення ЧОТ, діапазон ЧОТ (F_d) та середнє значення ЧОТ (F_{mean}). Встановлено, що спортивний коментар кінних перегонів як жанр медійного дискурсу є максимально орієнтованим на слухача та вирізняється просодичною гетерогенністю. Емоційно-забарвлені ділянки мовлення наприкінці спортивного коментаря характеризуються підвищенням середніх показників ЧОТ та розширенням частотного діапазону.

Ключові слова: спортивний коментар, просодичні параметри мовлення, інструментальний аналіз, просодична гетерогенність, частотні характеристики, діапазон ЧОТ.

Сиваченко Інна Вікторівна,
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова, г. Одесса

ЧАСТОТНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РЕЧИ БРИТАНСКИХ СПОРТИВНЫХ КОМЕНТАТОРОВ КОННЫХ СКАЧЕК

Статья посвящена изучению частотных характеристик англоязычного телевизионного комментария к конным скачкам. Методом инструментального (компьютерного) анализа исследованы такие просодические параметры речи, как: максимальные (F_{max}) и минимальные (F_{min}) значения ЧОТ (F_d), диапазон ЧОТ и среднее значение ЧОТ (F_{mean}). Установлено, что спортивный комментарий конных скачек как жанр медийного дискурса максимально ориентирован на слушателя и отличается просодической гетерогенностью. Эмоционально-окрашенные участки речи в конце спортивного комментария характеризуются повышением средних показателей ЧОТ и расширением частотного диапазона.

Ключевые слова: спортивный комментарий, просодические параметры речи, инструментальный анализ, просодическая гетерогенность, частотные характеристики, диапазон ЧОТ.

Inna Syvachenko,
Odessa National University named after I. I. Mechnikov, Odessa

PITCH CHARACTERISTICS OF BRITISH HORSE RACE COMMENTARIES

The article is dedicated to the investigation of the prosodic features of an English TV horse race commentary. A horse race commentary is deemed to be a special type of spontaneous text where prosody acts as one of the main factors that determine the effectiveness of speech. The four chosen horse race commentaries were broadcast by BBC and commented by male representatives. The durations (time period from start of the race to the moment the winning horse finishes) of the horse race commentaries range from 80 seconds to 150 seconds. Such prosodic speech parameters as maximal F_0 (F_{max}) and minimum F_0 (F_{min}), F_0 range (F_d) and mean F_0 (F_{mean}) are investigated by Praat software (version 6.0.37). It is stated that the commentary of horse racing as a genre of media discourse is considerably oriented towards the listener and characterized by prosodic heterogeneity. Emotionally-charged fragments of speech at the end of horse race commentary are marked by an increase in the mean parameters of F_0 and the widening of F_0 range, compared to initial and medial fragments.

Key words: horse race commentary, prosodic speech parameters, instrumental analysis, prosodic heterogeneity, mean parameters of F_0 , F_0 range.

Одним з важливих завдань сучасного мовознавства є вивчення функціонування мовлення із залученням соціолінгвістичних параметрів на всіх рівнях мовної системи, включаючи і просодичний, оскільки просодія та її елементи відіграють значну роль в оформленні висловлювання.

Актуальність статті. Незважаючи на активний розвиток соціолінгвістичного напрямку, мовленнєва поведінка представників окремих груп в різних ситуаціях і сферах спілкування залишається недостатньо вивченою. Комплексне дослідження просодичних параметрів мовлення коментаторів спортивних перегонів у вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці дотепер не проводилось, що обумовлює вибір теми, об'єкта і предмета дослідження, а також робить його **актуальним**.

Стан розробки проблеми. Сучасні лінгвістичні розвідки, присвячені проблемам вивчення мовлення спортивних коментаторів, зосереджено на вивченні комунікативно-прагматичних та лінгвосеміотичних характеристик спортивного дискурсу [2; 3], його лексичних, стилістичних та функціональних особливостей [7]. Просодичні особливості мовлення коментаторів вивчалися на матеріалі коментарів футбольних матчів [1; 4; 11], регбі та баскетболу [10]. Значну увагу прикуто до вивчення емоційної напруженості мовлення англomовних спортивних коментарів [6; 8; 11].

Об'єктом статті є британські телевізійні коментарі кінних перегонів.

Предметом статті є частотні особливості мовлення коментаторів спортивних перегонів.

Мета дослідження полягає у визначенні частотних характеристик, що маркують мовлення коментаторів кінних перегонів на просодичному рівні.

Матеріалом дослідження є телевізійні репортажі чотирьох кінних перегонів (Royal Ascot), що транслювалися BBC. Тривалість (період часу від початку перегонів до моменту, коли кінь-переможець завершує перегони) спортивних коментарів коливається від 80 до 150 секунд. Ці перегони коментують чоловіки – англійці за національністю.

Royal Ascot – найвідоміші у світі кінні перегони та один із найважливіших світських заходів Великої Британії, на якому обов'язково присутні члени королівської родини. Перегони Royal Ascot проводяться з 1807 року, їх щороку відвідують близько 500 тисяч глядачів.

Виклад основного матеріалу. Спортивний коментар є особливим типом спонтанного тексту, для якого просодія виступає в якості одного з основних чинників, що зумовлюють ефективність мовленнєвого впливу.

Основними функціями мовлення коментатора кінних перегонів є: комунікативна (передача інформації про події на іподромі або треку), дивертивна (передача додаткової інформації, наприклад, опис погодних умов, інформація про вершників тощо), експресивна (передача емоцій та суб'єктивних оцінок коментатора). Мовлення спортивного коментатора характеризується гетерогенністю: статичний опис подій чергується з ділянками емоційної напруженості.

На думку С. В. Чечеля [5], для медійного дискурсу притаманними є такі просодичні особливості: 1) висока тональна варіантність; 2) рекурентність тонів розширеного діапазону; 3) висока частотність низьких висхідних та складних тонів; 4) значна кількість висхідних тонів, що завершують фінальні синтагми; 5) великий процентний вміст коротких пауз і квазіпауз; 6) значна темпоральна, діапазонна і реєстрова варіантність.

Очевидно, що існують відмінності в оформленні медійних текстів різних жанрів, викликані жанровою специфікою та своєрідністю організації тексту.

Усі частотні характеристики спортивних коментарів кінних перегонів розглянуто на трьох ділянках, а саме: 1) на початку спортивного коментаря; 2) у середині (момент наростання емоційної напруги); 3) на кульмінаційній ділянці фінішу.

Особливістю синтагматичного членування спортивного коментаря кінних перегонів є превалювання «горизонтального» типу членування речення, коли короткі синтагми збираються у відносно довгі фрази.

Використання спеціальної комп'ютерної програми обробки мовленнєвого сигналу PRAAT [9] уможливило провести акустичний аналіз за частотними параметрами та виокремити тенденції змін у мовленнєвому тональному контурі.

Методом інструментального аналізу послідовно визначались такі показники:

1. максимальне (F_{\max}) та мінімальне (F_{\min}) значення ЧОТ (в Гц);
2. максимальний діапазон ЧОТ (F_{Δ}) (в Гц);
3. середній рівень ЧОТ (F_{mean}) (в Гц).

Аналіз середніх значень та діапазону ЧОТ свідчить про те, що в межах одного фрагмента можуть спостерігатися істотні коливання вищезазначених характеристик.

Розглянемо середні значення ЧОТ у мовленні коментаторів кінних перегонів (табл. 1).

Таблиця 1

Середні значення ЧОТ у мовленні коментаторів кінних перегонів (Гц)

№ Фрагмента	Початок перегонів	Середина перегонів	Кінець перегонів
Фрагмент № 1	105	121	157
Фрагмент № 2	134	128	205
Фрагмент № 3	98	135	187
Фрагмент № 4	140	125	164

За результатами дослідження середніх значень ЧОТ у мовленні спортивних коментаторів ЧОТ збільшується наприкінці кінних перегонів, тоді як на початку та в середині коментаря спостерігаються незначні коливання. У двох з чотирьох проаналізованих фрагментів (фрагмент № 2 та фрагмент № 4) середня ЧОТ на початку коментаря превалює над відповідним значенням у середині коментаря. У двох інших фрагментах мовлення тенденція є протилежною.

Наступним етапом дослідження став підрахунок середніх значень діапазону ЧОТ як різниці між максимальними та мінімальними значеннями ЧОТ (F_{Δ}) (табл. 2).

Таблиця 2

Частотний діапазон у мовленні коментаторів кінних перегонів (Гц)

№ Фрагмента	Початок перегонів	Середина перегонів	Кінець перегонів
Фрагмент № 1	112	92	140
Фрагмент № 2	137	133	170
Фрагмент № 3	67	74	102
Фрагмент № 4	80	87	97

Характерною рисою для всіх чотирьох проаналізованих фрагментів мовлення є розширення діапазону ЧОТ наприкінці перегонів у порівнянні з їхнім початком та серединою ($F_{\Delta} = 140$ Гц; $F_{\Delta} = 170$ Гц; $F_{\Delta} = 102$ Гц; $F_{\Delta} = 97$ Гц). Діапазон ЧОТ на початку та в середині перегонів коливається в межах 20 Гц, розширюється у мовленні третього та четвертого коментатора та звужується у мовлення перших двох.

Представлені далі приклади демонструють варіативність діапазону ЧОТ мовлення спортивних коментаторів кінних перегонів.

A neighbour **Frankie Dettori** second on the outside and **Reel** is kept here by Ryan Moore followed then by Jack Hobbs and then Idaho closes up.

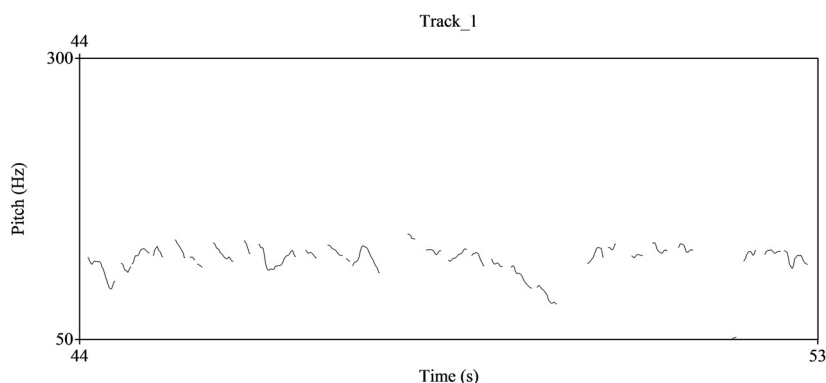

Рис. 1. Осцилограма вищезазначеного фонаційного відрізка

У фрагменті мовлення коментатора-англійця ВВС Корнеліуса Лайсета (середина коментаря перегонів) максимальне значення ЧОТ дорівнює 143 Гц (рис. 1), мінімальне значення складає 51 Гц, а $F_{\Delta} = 92$ Гц. Середнє значення ЧОТ в межах проаналізованих 9 с складає 121 Гц. Крива ЧОТ на осцилограмі демонструє незначні частотні коливання, що дає змогу охарактеризувати мовлення як емоційно-нейтральне.

Просодичне оформлення наступного фрагменту (початок коментаря) (рис. 2) характеризується приблизно однаковим у порівнянні з вищеповисаним фрагментом середнім рівнем ЧОТ ($F_{\text{mean}} = 127$ Гц), але більш високими максимальними та мінімальними показниками ЧОТ ($F_{\text{max}} = 193$ Гц та $F_{\text{min}} = 60$ Гц) та ширшим діапазоном ($F_{\Delta} = 133$ Гц).

Rivet is being kept quiet of the other runner. **Barney Roy's** white cap drops onto the rails and that at the moment means **Churchill** can't kill on the back of **Lancaster Bomber**.

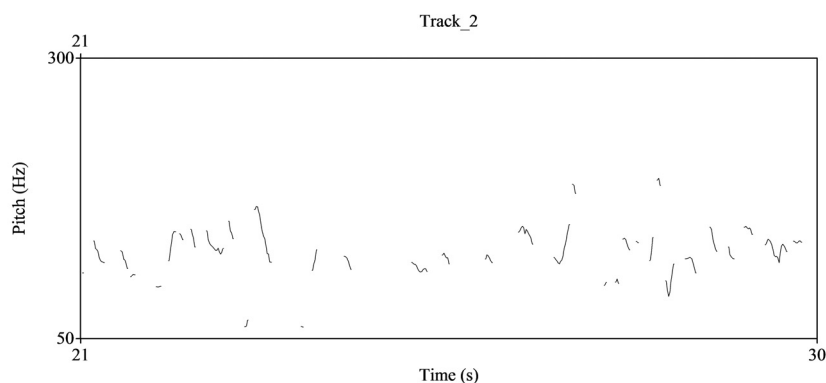

Рис. 2. Осцилограма вищезазначеного фонаційного відрізка

Порівняємо частотні характеристики нижче представленого фрагменту мовлення того ж самого спортивного коментатора, але не на початку, а в кінці кінних перегонів (рис. 3).

Peace Envoy looked awkward. **Barney Roy** has his big day. Unfortunately **Churchill** didn't really turn up this afternoon.

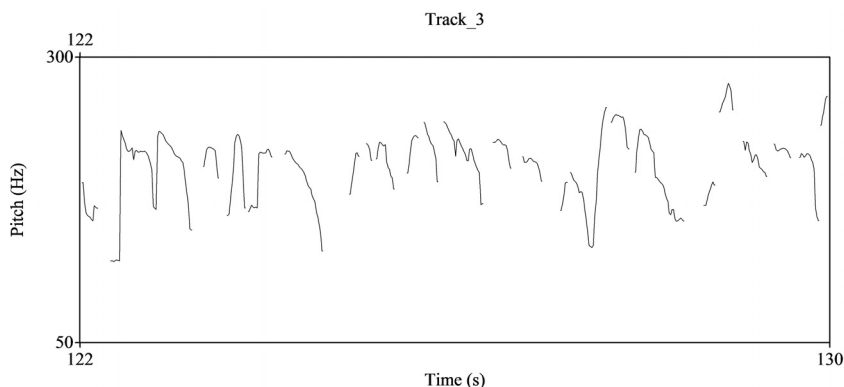

Рис. 3. Осцилограма вищезазначеного фонаційного відрізка

Усі частотні характеристики вирізняються значно вищими показниками ($F_{\max} = 277$ Гц; $F_{\min} = 107$ Гц; $F_{\text{mean}} = 205$ Гц) та ширшим діапазоном ЧОТ ($F_{\Delta} = 170$ Гц у порівнянні з $F_{\Delta} = 133$ Гц). На осцилограмі виразно представлено тональні підйоми та спади, що є характерною рисою емоційно-забарвленого мовлення.

Висновки та результати дослідження. Спортивний коментар кінних перегонів як жанр медійного дискурсу є максимально орієнтованим на слухача та вирізняється просодичною гетерогенністю.

Для мовлення коментаторів кінних перегонів характерними є специфічні частотні особливості, вибір яких визначається подіями на треку, тобто є ситуативно обумовленим.

Емоційний стан коментатора, пов'язаний з подіями на треку, визначає вибір частотних характеристик при оформленні висловлювання таких як збільшення ЧОТ та розширення частотного діапазону у завершальній частині спортивного коментаря.

Перспективним вважаємо вивчення кореляції динамічних та темпоральних характеристик із частотними особливостями мовлення коментаторів кінних перегонів.

Література:

1. Лихачев Э. В. Вариативность просодических комплексов актуализации футбольного комментария: автореф. дисс. ... к. филол. наук: 10.02.04 / Э. В. Лихачев. – Нижний Новгород, 2017. – 22 с.
2. Панкратова О. А. Лингвосомиотические характеристики спортивного дискурса: автореф. дисс. ... к. филол. наук: 10.02.19 / О. А. Панкратова. – Волгоград, 2005. – 14 с.
3. Снятков К. В. Коммуникативно-прагматические характеристики телевизионного спортивного дискурса: автореф. дисс. ... к. филол. наук: 10.02.01 / К. В. Снятков. – Череповец, 2008. – 19 с.
4. Халеева С. А. Типологические и конкретно-языковые черты в просодии спортивного радиокomentarя: автореф. дисс. к. филол. наук: 10.02.20 / С. А. Халеева. – Пятигорск, 2006. – 18 с.
5. Чечель С. В. Просодический аспект социальной вариативности языка (экспериментально-фонетическое исследование): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / С. В. Чечель. – Пятигорск, 1999. – 150 с.
6. Эйхгольц И. А. Восприятие признаков эмоциональной напряженности в спонтанной речи: автореф. дисс. ... к. филол. наук: 10.02.20 – теория языка / И. А. Эйхгольц. – Воронеж, 2008. – 18 с.
7. Balzer-Siber M. Functional and Stylistic Features of Sports Announcer Talk: A Discourse Analysis of the Register of Major League Soccer Television Broadcasts [Electronic resource] / M. Balzer-Siber. Electronic Dissertation. – East Tennessee State University, 2015. – 66 p. – Mode of Access: <https://dc.etsu.edu/etd/>
8. Kern F. Speaking Dramatically: The Prosody in Radio Live Commentaries of Football Games / F. Kern // Prosody in Interaction. – Amsterdam: Benjamins, 2010. – P. 217–238.
9. Praat: Doing Phonetics by Computer (version 6.0.37) [Computer Program] / P. Boersma, D. Weenink. – Mode of Access: <http://www.fon.hum.uva.nl/praat/>
10. Sport in the Media: A Contrasted Study of Three Sport Live Media Reports with Semi-Automatic Tools / S. Audrit, T. Psir, A. Auchlin, J.-P. Goldman // Speech Prosody. – 2012. – P. 127–130.
11. Trouvain J. Between Excitement and Triumph – Live Football Commentaries in Radio vs. TV / J. Trouvain // 17th International Congress of Phonetic Sciences. – Hong Kong, 2011. – P. 2022–2025.